

DEU ORÍGENS DE DITES POPULARS

ANAR A LA QUINTA FORCA

Significa ‘anar molt lluny’! A Barcelona hi havia moltes forques. Com? Que no saps què són? Doncs ara t’ho expliquem, però no fa gaire gràcia, la veritat... Perquè les forques, antigament, eren els espais visibles on es penjaven els condemnats d’un delictes. La seva execució i exposició públiques servien com a advertència per a tots aquells que hi passaven per davant. Bé, la cosa és que sembla que hi havia unes quantes forques a Barcelona, i la «cinquena» forca estava moooooolt lluny, als afores de la ciutat. I és per això que ara, quan volem fer referència a un lloc que està molt lluny, diem que hem d’anar a la quinta forca.

DE L'ANY DE LA PICOR

Es diu d’una cosa que va passar fa molt i molt de temps. La teoria del seu origen diu que al segle xv a Catalunya, i després de grans catàstrofes, inundacions i merders diversos, hi va haver una gran invasió de puces. Es veu que aquesta invasió va ser terrorífica! Tant, que des de llavors l’any 1471 es va convertir en l’*any de la picor*. I com que d’allò ja fa taaaaant de temps, ara utilitzem aquesta expressió per fer referència a un fet que va passar en un temps molt llunyà.

DONAR GAT PER LLEBRE

Significa enganyar, estafar algú fent passar per més bona una cosa que en realitat és de menys qualitat. Les males llengües diuen que, en altres èpoques, algunes fondes feien passar com a carn de primera qualitat una carn d'una qualitat molt inferior. Per exemple, passava amb la carn de conill i de llebre, ja que es podia confondre amb la de gat. Per què? Per la similitud de la seva anatomia. Mai no sabrem si això succeïa de veritat, però sempre ens quedarà aquesta expressió per referir-nos a aquesta mena d'enganys. És *heavy*, oi?

ESTAR A LA LLUNA DE VALÈNCIA

Estar absent, trobar-se en un altre món. En català no normatiu: estar *empanat*. Ara al·lucinaràs! Hi ha un fotimer de teories sobre l'origen d'aquesta expressió. Alguns creuen que la *lluna* fa referència al nom d'un hostal on s'havia de quedar la gent quan arribava a València i les portes de la ciutat ja eren tancades. Altres ho atribueixen a la forma del golf de València, on algunes naus naufragaven i, per tant, també s'hi *quedaven*. Per tant, qui es queda o qui bada, es diu que *està a la lluna de València*!

ESPERAR AMB CANDELETES

Esperar una cosa amb moooooooltes ganes. Una candela és una espelma. Ja ho sabies, oi? Bé, doncs antigament hi havia el costum d'encendre una candela per fixar la durada d'un fet determinat. Es podia utilitzar aquesta tècnica per marcar el final d'una deliberació, per exemple, i així quan la flama s'apagava s'havia d'haver pres una decisió. I així s'explica aquesta ànsia i aquest anhel d'esperar una cosa important amb inquietud.

NOU DE TRINCA

Quan un objecte és *nou de trinca* és flamant i acabat d'estrenar. Les pilotes (sí, sí, les pilotes!) antigament eren fetes de cuir. I qui les feia? Els sabaters! Com que era un producte artesà, a vegades no quedava una esfera perfecta, així que s'havia de *trinca*, és a dir, fer-la botar contra el terra o contra la paret del *trinquet*, el lloc tancat utilitzat especialment per jugar a pilota. No te la sabies, aquesta, oi?

REMENAR LES CIRERES

Qui *remena les cireres* és qui té poder, qui es troba entre la gent que té influència. Durant el Corpus (tranquil, nosaltres també ho hem hagut de buscar), se celebraven diferents jocs. Un d'aquests jocs era haver d'agafar un grapat de cireres que suraven en un cubell d'aigua mentre algú altre les remenava. Qui remenava les cireres tenia el poder de fer la prova més fàcil o més complicada. És per això que quan algú té el poder i es troba en una bona posició i d'influència diem que *remena les cireres*.

TOCAR EL DOS

Segur que ho has dit més d'una vegada. *Tocar el dos* és anar-se'n, fugir d'un lloc amb certa pressa. Ara et sorprendrem. Resulta que l'expressió original era *tocar el dors*. Sí, sí, no és cap error de picatge! El *dos* no fa pas referència al número! És una expressió que s'ha deformat. Quan es viatjava en carruatges, abans d'arrencar la marxa es tocava (fujetejava, ehem!) el dors, és a dir, l'esquena dels cavalls perquè aquests comencessin a caminar. Per tant, *tocar el do(r)s* era sinònim d'*anar-se'n*.

TREURE FOC PELS QUEIXALS

Els catalans, quan estem molt emprenyats, indignats o irritats, *traïem foc pels queixals*. Es creu que aquesta expressió ve de la nostra llegenda per excel·lència: la llegenda de Sant Jordi. Ara no te l'explicarem, perquè si a hores d'ara no te la saps, pleguem. Bé, a la llegenda hi ha un drac i aquest està molt emprenyat i resulta que treu foc pels queixals, oi? Doncs ja ho tens!

XIULAR LES ORELLES

Si sospites que algú malparla de tu quan no hi ets, et *xiulen les orelles*. L'origen d'aquesta expressió s'atribueix a les sessions del senat romà. Es veu que allà hi havia molta cridòria i que tothom criticava aquells que no hi eren, així que quan els criticats se n'assabentaven només els arribava aquella remor, aquell xiuxiueig fi i inintel·ligible. I per això deien que els xiulaven les orelles! Alguns diuen que, si et xiula l'orella dreta, és perquè la crítica és bona. Però que, en canvi, si et xiula l'orella esquerra, és perquè t'estan deixant verd. Ja ens ho explicaràs.